

Жалпы еліміздегі жеке табыс салығына қатысты өзгерістер айтарлықтай қуантады, әрине жалақыңыз 25 АЕК –тен аспаса, бірақ одан көп алатын жеке тұлғалар үшін қандай жеңілдіктерді не шегерімдерді көрсетуге болады. Мысалы шетелдік тәжірибені алатын болсақ, көптеген мемлекеттерде асырауында бар адам санына не бала санына байланысты жалақыдан шегерімдер жасалады, бұл шегерім қомақты дәрежеде салық салынатын табыс мөлшерін азайтады және өз кезегінде жұмыскердің қолына таза алатын табысын арттырады. Егер біздің елімізде осындай шегерімді енгізетін болсақ және оның мөлшерін әр бала үшін 5 АЕК –ке тең деп алсақ, есептеуді келесі мысалдан анық көреміз: жеке тұлғаның екі кәмелетке толмаған баласы бар және жалақысы 80000 теңге (80000-8000 (міндетті зейнетақы жарналары, яғни $80000 \cdot 10\%$)-42500 (ең төменгі жалақы мөлшері) $-5 \cdot 2 \cdot 2525$ (екі бала үшін шегерім 5 АЕК)) $\cdot 10\%$ (жеке табыс салығының шекілі)= 425 теңге (жеке табыс салығының мөлшері). Мысалдан көріп отырғанымыздай, берілген шегерім арқылы төленетін салық мөлшері біраз азайған, бұл өз кезегінде төлеушінің табысын арттырып отыр.

Зерттеудің қорытындысы бойынша, Қазақстан Республикасында жеке табыс салығын салу саласында әлі де шешілуі қажет бірқатар мәселелер бар, уақыт өте келе олар да шешімін табады.

Әдебиеттер тізімі:

1.Нурхалиева Д.М.,Омирбаев С.М.,Омарова Ш.А. Налоги и налогообложение в Республике Казахстан:Учебник для вузов/ Нурхалиева Д.М.,Омирбаев С.М.,Омарова Ш.А.-Астана: «Сарыарқа»,2014.-400с.

2.Кодекс РК «О налогах и других обязательных платежах в бюджет (Налоговый кодекс)» практическое пособие.-Алматы:ТОО «Издательство «Норма-К»»,2020. 720с.

3.<https://informburo.kz/kaz/2020-zhyldy-1-atarynan-bastap-saly-tleushlerge-talaptar-zgered.html>

4.<https://dknews.kz/nalogi/2020-zylgy-1-kantardan-bastap-zeke-tabys-salygy-esep-teu-kezinde-kiris-tuzetiledi.html>

Цифрлық экономика постиндустриалды қоғамның қарқынды дамуының негізгі негізі ретінде

А.А. Ауесбекова¹, Е.Т. Акбаев²

¹«Қаржы» кафедрасының магистранты

²«Қаржы» кафедрасының доценті, э.ғ.к.

^{1,2}академик Е.А. Бөкетов атындағы Қарағанды университеті, Қарағанды қ.

¹asylzhan_98@mail.ru, ²erbolsyn.2011@mail.ru

Түйіндеме: бүгінгі таңда жаңа цифрлық технологиялар, инновациялық бизнес-модельдер қоғамның экономикалық өмірінің барлық салаларына еніп, экономиканың мәніне әсер етіп, сапалы құрылымдық өзгерістер қалыптастыруда. Нәтижесінде цифрлық экономика дәстүрлі экономиканың ішкі жүйесі ретінде қалыптасады, ол сандық технологияларды белсенді қолданумен және нақты электрондық тауарлардың айналымымен сипатталады. Цифрлық экономиканың даму деңгейі елдің бәсекеге қабілеттілігімен тығыз байланысты, бұл мемлекет пен бизнестің оны дамытуға ерекше назар аударуын талап етеді. Мақалада цифрлық экономиканың дамуына, түрлеріне шолу жасалды. Бүгінгі таңда электронды экономика тек экономикалық процестер шеңберінен шығатыны анықталды. Цифрландыру әлеуметтік процестерге енгізілуде, адамдардың табысты өмірлік іс-әрекеті соған байланысты, сонымен қатар үкіметтік ұйымдар мен құрылымдардың жұмысына цифрлық технологияларды кең ауқымды енгізу жүріп жатыр. Цифрлық экономиканың даму деңгейі бойынша Қазақстан әлемде жетекші орынға ие емес, бірақ жыл сайын өз позициясын жақсарта отырып, көшбасшыдан кейінгі елдер тобында сенімді тұр. Цифрлық экономиканы одан әрі дамыту үшін мемлекет пен бизнестің бірлескен жұмысы қажет.

Кілт сөздер: цифрлық экономика, аналогтық экономика, интернет, ақпараттық-коммуникациялық технологиялар.

Соңғы жылдары Дүниежүзілік банктің басты және маңызды талдамалық-ақпараттық баяндамаларының бірі жаһандық әлемдік кеңістіктегі цифрлық экономиканың жай-күйі туралы есепке бағдарланған болатын. Есеп "Сандық дивидендтер" деген атпен жарияланды. Біздің ойымызша, есеп атауы экономиканы цифрландыру мен осы тенденцияның ықтимал пайдасы арасындағы тікелей корреляциялық байланысқа бағытталған. Алайда, ғылыми қоғамдастықта,

ғылыми еңбектерде және жарияланымдарда "цифрлық экономика" деген нақты ұғым жоқ, ал қолда бар анықтамалар "бұлыңғыр" болып табылады. "Цифрлық экономика" деген нақты анықтаманы ғылыми тұрғыдан іздеу үшін ғалымдар екі ұғымның нақты шекарасын белгілеуді ұсынады:

- аналогтық экономика;
- цифрлық экономика.

"Аналогтық экономика" термині әдетте қолданылмайды. Аналогтық экономика дегеніміз, бір сөзбен айтқанда -экономика. Алайда, "экономика" және "аналогтық экономика" терминдерін анықтап, оларды синоним ретінде қарастыра отырып, ғылыми әдебиеттер мен оқулықтарда аналогтық экономика дегеніміз-екі проблемалық фактор жағдайында материалдық және материалдық емес тауарларды өндіруге, таратуға және тұтынуға байланысты қатынастар жиынтығында адам мен қоғамның экономикалық қызметі:

- шектеулі ресурстар;
- адам мен қоғамның шексіз қажеттіліктері.

Ғылыми әлемде цифрлық экономиканың ең дәл анықтамасын іздеудің бастапқы негізі осы терминге келесі заманауи категорияларды қолдану болып табылады:

- компьютерлер және компьютерлік техника;
- интернет және желілік технологиялар;
- ұялы байланыс;
- ақпараттық-коммуникациялық технологиялар.

Ғылыми қоғамдастықта атап өтілгендей, компьютерлер мен компьютерлік технологиялар, интернет және желілік технологиялар, ұялы байланыс, ақпараттық-коммуникациялық технологиялар — бұл арнайы инновациялық форматта-сандық түрде көрсетілген виртуалды ақпарат сияқты материалдық емес тауарларды құрайтын нақты тұтыну заттарынан басқа ештеңе емес.

Біздің ойымызша, аналогтық экономиканы цифрлық экономикадан ажырататын "негіз" материалдық емес тауарларды ұсыну форматы болып табылады. Қаралып отырған аспектідегі материалдық емес игіліктерге мыналар жатқызылуы мүмкін:

- іскерлік, өндірістік сипаттағы ақпарат;
- әлеуметтік сипаттағы ақпарат, рухани құндылықтар;
- материалдық ресурстарға жатқызылмайтын ақшалай қаражат.

Нәтижесінде, егер материалдық емес тауарлар аналогтық ақпаратпен ұсынылса, онда экономика аналогтық болып табылады. Егер материалдық емес игіліктер цифрлық форматта ұсынылса, онда тиісінше экономика да цифрлық болып табылады.

Техникалық - экономикалық ғылыми тұрғыдан алғанда, сандық формат-бұл дискретті күйлерді қолданатын электроникадағы сигнал түрі. Мемлекеттің дискреттілігі кез-келген ақпарат сандық сигналға айналатынын және уақыт өте келе сандар тізбегі ретінде болатындығын білдіреді. Ақпаратты цифрландыру үшін әдетте бит деп аталатын "0" және "1" екі сан қолданылады. Аналогты ақпараттық ағындарда сигналдың үздіксіз өзгеруі қолданылады.

Секторлар бойынша цифрлық экономиканы мынадай элементтер бойынша жүйелеуге болады

- экономиканың цифрлық мемлекеттік секторы;
- экономиканың цифрлық жеке секторы;
- экономиканың сандық шетелдік секторы.

Сондай-ақ экономиканың салалары мен секторларын цифрландыру қарқынына қарай цифрлық экономиканы цифрландыру деңгейлері бойынша жүйелендіруге болады:

- цифрландыру деңгейі жоғары экономика;
- цифрландырудың орташа деңгейі бар экономика;
- цифрландыру деңгейі төмен экономика.

Кешенде сандық экономиканың жіктеу тәсілдері мен түрлеріне сәйкес ұсынылған. Цифрлық экономиканың өсу қарқыны мен қарқындылық тенденциялары бойынша аналогтық экономиканы басып озу мүмкіндігі көбірек. Экономика ғылымдарының кандидаты А.Энговатова цифрлық экономиканың авторлық анықтамасын бере отырып, ол цифрлық компьютерлік технологиялардың дамуын ескере отырып, ақпараттық деректерді генерациялаудың, өндеудің, сақтаудың, берудің түбегейлі инновациялық әдістеріне негізделгенін атап өтті.

М. Л. Калужскийдің пікірінше, цифрлық экономика-бұл Интернет желісіндегі немесе интернет желісін пайдаланатын экономикалық қызметтің арнайы коммуникациялық ортасы, сондай-ақ осы қызметті іске асырудың нысандары, әдістері, құралдары мен нәтижелері.

Бірқатар ғалымдар "цифрлық (электрондық) экономика" — бұл цифрлық ақпаратты, оның ішінде дербес ақпаратты пайдалану есебінен оның барлық қатысушыларының қажеттіліктерін

барынша қанағаттандыру тән экономика екенін атап өтті. Бұл ақпараттық-коммуникациялық және қаржылық технологиялардың дамуы, сондай — ақ гибридік әлемде экономикалық қызметтің барлық қатысушыларының-тауарлар мен қызметтерді құру, бөлу, айырбастау және тұтыну процесінің субъектілері мен объектілерінің толыққанды өзара іс-қимыл жасау мүмкіндігін бірге қамтамасыз ететін инфрақұрылымның қолжетімділігі арқасында мүмкін болып отыр.

Экономикада цифрлық ақпаратты жүйелі және серпінді пайдалану оның ғаламдық орталықтандыру принциптерін әзірлеуді талап етті, бұл интернеттің пайда болуына негіз болды. Соңғысын ескере отырып, цифрлық экономика өзінің алғашқы жылдарында интернетке қосылуға (қол жеткізуге) байланысты интернет экономикасы немесе веб-экономика ретінде қарастырылды.

Алайда, экономистер, кәсіпкерлер және практик-кәсіпкерлер цифрлық экономика интернет-экономикадан гөрі дамыған және күрделі екенін айтады және айтады, бұл бір анықтамаға сәйкес, желілік кеңістік-интернеттен алынған материалдық емес сандық экономикалық құндылықтардың жиынтығын білдіреді.

Цифрлық экономика интернет-экономика саласымен қатар, бірқатар басқа да ажырамас және өзара тығыз байланысты салаларды қамтиды.

Цифрлық экономика үшінші өнеркәсіптік революциядан төртінші революцияға көшуді көрсетеді. Үшінші өнеркәсіптік революция, кейде цифрлық революция деп аталады, аналогтық электронды және механикалық құрылғылардан цифрлық технологияларға көшуге байланысты ХХ ғасырдың аяғында болған өзгерістерді білдіреді.

Әдебиеттер тізімі

1. Мальцев А.Ю. Цифровая экономика / А.Ю. Мальцев // Экономика и социум. — 2018. — No. 1 (44).
2. Гасанов Г.А. Цифровая экономика как новое направление экономической теории / Г.А. Гасанов, Т.А. Гасанов // Региональные проблемы преобразования экономики. — 2017. — No. 6.
3. Введение в «цифровую» экономику / А.В. Кешелава, В.Г. Буданов, В.Ю. Румянцев и др.; под общ. ред. А.В. Кешелава; гл. «цифр.» конс. И.А. Зимненко. — ВНИИГеосистем. — 2017. — 28 с. (На пороге «цифрового будущего». Кн. первая).
4. Баранов Д.Н. Сущность и содержание категории «цифровая экономика» / Д.Н. Баранов // Вестн. Москов. ун-та им. С.Ю. Витте. Сер. 1. Экономика и управление. - 2018. - № 2 (25).

Цифровизация как ключевой аспект развития Казахстана

¹Б.М. Әбдірахманов, ²Е.Т.Ақбаев

¹студент 1 курса магистратуры

²к.э.н., ассоциированный профессор

^{1,2}Карагандинский университет имени академика Е.А. Букетова

Аннотация: Активное внедрение передовых технологий обретает масштабный характер по всему миру. В статье рассматривается цифровизация экономики Казахстана. Изучается его влияние на правительство, финансы, фискальную политику и население в целом. Также рассматривается достоинства и недостатки процесса.

Ключевые слова: цифровизация, государство, финансы, фискальная политика.

Первый Президент Республики Казахстан Елбасы Нурсултан Абишулы Назарбаев поставил перед собой амбициозную цель. К 2050 году Казахстан должен войти в число тридцати наиболее развитых стран. Для достижения этой цели необходимо развитие технологии. Цифровизация-горячо обсуждаемая тема среди населения.

Итак, что это такое и с чем его едят? Термин «цифровизация» впервые упомянул в 1995 году Николас Негропonte. Цифровизация - это внедрение высоких технологий в разных сферах жизни. [8] Мы можем встретить это на работе, производстве, в государственных службах, в бизнесе и в повседневной жизни. Процессы, на выполнение которых раньше уходили дни, теперь можно решить за несколько минут благодаря современным технологиям. В этой статье рассмотрены плюсы и минусы цифровизации, ее влияние на банковское дело, государственные услуги, фискальную политику.